

MODELUL CONCEPTUAL AL CARISMEI PEDAGOGICE

Olga MUNTEANU, doctorandă

<https://orcid.org/0009-0006-3542-9618>

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Rezumat. Articolul prezintă un ansamblu de idei privind evoluția semnificațiilor științifice ale carismei, cu accent pe manifestarea acestora în domeniul educației. Conținutul științific reflectă sistemic contribuțiile teoretice ale autorilor din diverse spații geografice la dezvoltarea semnificației conceptului de carismă pedagogică, identificând cele mai relevante modele structurale la nivelul componentelor esențiale ale carismei pedagogice. În conținut, propunem o definiție care descrie carisma pedagogică drept o competență emoțională complexă, rezultată din îmbinarea trăsăturilor de personalitate (empatie, autenticitate, deschidere, entuziasm) cu abilități profesionale (integrarea valorilor, leadership, comunicare expresivă și influență pozitivă), cu impact asupra dezvoltării raporturilor comunicative între profesori și elevi. Se aduc argumente științifice privind necesitatea dezvoltării continue a carismei pedagogice, competență profesională importantă a cadrelor didactice, apreciată ca fiind esențială pentru dinamica pozitivă a interacțiunilor comunicative în mediul educațional și optimizarea procesului educațional.

Cuvinte cheie: carisma, carisma pedagogică, valori ale carismei pedagogice, competență emoțională.

THE CONCEPTUAL MODEL OF PEDAGOGICAL CHARISMA

Abstract. This article provides a cohesive synthesis of evolving scholarly interpretations of charisma, focusing on its application in educational contexts. It systematically examines theoretical contributions from researchers across disciplines to trace the development of pedagogical charisma as a concept and to identify prominent structural models of its core components. The author proposes defining pedagogical charisma as a multidimensional emotional competence formed through the integration of personality traits (empathy, authenticity, openness, enthusiasm) and professional skills (value integration, leadership, expressive communication, positive influence), which facilitates communicative relationships between educators and students. The analysis highlights the need for continuous development of pedagogical charisma as a core professional competence for teachers, regarded as essential for fostering positive communicative dynamics in educational settings and optimizing the educational process.

Keywords: charisma, pedagogical charisma, values of pedagogical charisma, emotional competence.

Carisma este un concept complex, cu multiple semnificații și interpretări, care a evoluat semnificativ de-a lungul istoriei, fiind subiectul unei analize extinse în diverse domenii, inclusiv în educație. Conform Dicționarului Explicativ al Limbii Române, termenul „carismă” este descris prin două sensuri principale. Primul se referă la „influența asupra mulțimii, datorată prestigiului, farmecului personal etc.,” iar al doilea se referă la „ansamblul de date spirituale excepționale, conferite prin Duhul Sfânt asupra comunităților sau indivizilor” [8, p.191]. Din perspectivă etimologică, termenul „carismă” a fost preluat din limba franceză, din cuvântul *charisme*, derivat la rândul său din latinul *charismata*. De-a lungul timpului, în limba română au fost folosite formele *charismă* și *charismatic*. Cu toate acestea, ultima ediție a Dicționarului Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii

Române (2022) rectifică utilizarea formei cu „h”, considerând-o incorectă. Astfel, forma corectă a termenilor este *carismă* și *carismatic* [9, p.121].

O altă interpretare a apariției termenului „carismă” este aceea că acesta a fost considerat, inițial, un dar divin conferit credincioșilor, permițându-le să realizeze acte extraordinare precum profeția, predicarea, iertarea și miracolele, în scopul binelui colectivității. Termenul „charisma” a fost introdus pentru prima dată de Sfântul Pavel în secolul I. „Charisma” reprezenta o variantă lingvistică a cuvântului grecesc „kharisma”, folosit în literatura antică pentru a desemna un dar, fiind strâns asociat cu ideea de frumusețe. Conceptul a fost ulterior preluat de teologii scolastici din secolul al XIII-lea, care au păstrat sensul atribuit de Pavel, dar l-au corelat cu conceptul de „har”. La începutul secolului XX, M. Weber a reconfigurat înțelesul carismei, aplicându-l în analiza fenomenelor istorice, sociale, politice și economice, definindu-l ca un farmec sau o atracție ce permite unei persoane să îndeplinească roluri de conducere în domeniile politic, economic și religios. După ce a fost adoptat și secularizat de sociologia weberiană și post-weberiană, conceptul de carismă a devenit central în științele sociale contemporane, provocând o dezbatere continuă și complexă până în prezent, dar, totodată, suferind o anumită distorsionare a sensului său original” [1].

Preocuparea noastră științifică în această cercetare se referă la delimitarea principalelor valori ale carismei, în general, care definesc carisma pedagogică. Acestea au fost desprinse din contribuțiile autorilor la clarificarea semnificației conceptului vizat (carisma pedagogică) (Tabelul 1).

Tabelul 1. Valori ale carismei pedagogice

Autor (anul)	Semnificații ale carismei	Valori ale carismei pedagogice
M. Weber	capacitatea de a deveni lider, căpetenie sau conducător; puteri supranaturale sau supraumane	leadership, autoritate, reverență, încredere, datorie, sacrificiu.
M. Zlate (2004)	carisma ca relație socială influență reciprocă între lider și grup; percepția grupului asupra trăsăturilor liderului	colaborare, influență, autoritate, echilibru social, eficiență în conducere.
Roșca, C. (2015)	carisma ca atribut atribuit, nu ca trăsătură înăscută; rezultatul interacțiunii dintre lider și grup; proiectarea unei imagini bazate pe trăsături de personalitate, valori, atitudini și comportamente	aprecierea, încrederea, influență asupra celor din jur
D. Coats (1972)	implicarea elevilor; atitudinea față de elevi; cunoștințele teoretice; metodele didactice utilizate	implicare activă, respect, eficiență.
H.H. Friedman et al. (1988)	abilități nonverbale; expresivitatea emoțională; atracția fizică	atractivitate, impact, influență
A. C. Archer (1994)	comportamentul profesorului; percepția elevilor asupra profesorului; empatia personală intensitatea/entuziasmul; competența intelectuală	interes; energie, motivație.
О. Ф. Кабеев (2013)	capacități de comunicare excepționale; comportament caracterizat de un coeficient ridicat de inteligență emoțională (QE); trăsături	empatie, sensibilitate; capacitatea de a motiva și stimula învățarea.

The conceptual model of pedagogical charisma

	de personalitate; inspirație și fascinație pentru elevi	
S. Marcus (2019)	componentă indispensabilă a talentului pedagogic; componentă a culturii emoționale	educație, emoții; succes educativ.
S. Newman (2005)	cunoștințele profesorului; metodele de predare utilizate; virtutea personală	profesionalism, eficiență, integritate
S. Smiles (2009)	caracterul profesorului; principii de cinste, sinceritate și dedicare	etică, autenticitate, angajament
M. Borozan (2010)	capacitatea de a exprima și controla propriile emoții; de a percepe și răspunde emoțiilor altora; cultură emoțională bine dezvoltată	autocontrol emoțional, empatie, relațiile interpersonale.
C. Calaraș (2009)	trăsături spirituale excepționale; corelarea cu stilul pedagogic al educatorului; totalitatea caracteristicilor individuale specifice	spiritualitate, individualitate autenticitate.
F. Wang (2012)	trăsături de personalitate (cunoștințe, abilități, temperament, cultură morală); elemente comportamentale (ținuta, vestimentația, limbajul corporal)	profesionalism, integritate, apariție adecvată, coerență comportamentală
A. Leigh (2010)	Capacitatea de a valorifica trăsăturile personale; influențe psihoemoționale, fizice și intelectuale asupra celor din jur	fluența, încrederea în sine, prezența, autenticitatea, curajul, pasiunea, ținuta
G.R. Walter (2018)	Utilizarea limbajului pozitiv; furnizarea de exemple pozitive; susținerea copiilor în conturarea unui viitor optim	mobilizare, sprijin, impact emoțional, încurajare, motivație
Borozan M. (2022) Emotional culture - foundation of teachers professional success	Nivelul înalt de cultură emoțională este fundamentul carismei autentice. O persoană carismatică este capabilă să-și exprime și controleze propriile emoții, reușește să perceapă și să răspundă adecvat provocărilor emoționale din jur. Carisma poate fi văzută ca un rezultat direct al dezvoltării culturii emoționale.	autoreglarea emoțională recunoașterea propriilor emoții și a emoțiilor altora cultură emoțională
Munteanu O. (2025)	Carisma pedagogică este o competență emoțională ce rezultă din registrul pozitiv al trăsăturilor de personalitate și de caracter (autenticitate, deschidere, cooperare, fascinare, optimism și entuziasm profesional) care determină succesul profesorilor în mediul educațional	competențe emoționale

Conform lui M. Weber, termenul de „carismă” desemnează „calitatea extraordinară a unei persoane, datorită căreia aceasta este percepută ca deținând puteri supranaturale sau supraumane – cel puțin în afacerea normalului și inaccesibile celor din jur – sau ca fiind un mesager al lui Dumnezeu, devenind astfel lider, căpetenie sau conducător”. Validitatea carismei este determinată de recunoașterea acesteia, care provine din dăruirea revelației, din reverența față de erou și încrederea acordată liderului de către subalterni sau cei dominați. Deși acest termen poate părea radical, un aspect esențial al carismei este acela că persoanele atrase de aceasta se dedică liderului dintr-un sentiment profund de datorie, născut din entuziasm, sacrificiu sau chiar deznădejde [apud 12].

Ulterior, sociologii care au studiat fenomenul carismei au contestat unele dintre afirmațiile lui M. Weber, având două obiecții majore față de studiul său. În primul rând,

aceștia nu considerau că liderul carismatic trebuie să fie neapărat o personalitate extraordinară. În al doilea rând, ei nu vedeau carisma ca o simplă trăsătură, ci, mai degrabă, ca un rezultat al unei combinații complexe de factori, care includeau abilități, comportamente, reprezentări și altele. Plecând de la această perspectivă, unii cercetători defineau carisma prin prisma comportamentului real al liderului. M. Weber însuși explica atribuirile de carismă la anumite personalități politice și religioase ca fiind o consecință a unor abilități și calități deja demonstrate, pe care le-a denumit ulterior „categorii ale abilităților carismatice”. Potrivit unor autori, o abilitate carismatică reprezenta, de fapt, o demonstrație a unui nivel înalt al individului de a se conforma regulilor arenei sociale, politice sau religioase. Astfel, aceste abilități devin esențiale pentru succesul liderilor politici, ajutându-i să câștige și să mențină încrederea și loialitatea celor din jur [apud 15].

Sensul cuvântului „carisma” a suferit o transformare profundă în lumea modernă. În secolul al XIX-lea, sociologia a conferit termenului o semnificație mai individuală, punând accent pe abilitatea de a utiliza seducția, influența și fascinația pentru a conduce, dar și pentru a manipula pe ceilalți. Această abordare a subliniat aspectele de atracție personală și puterea de a modela comportamentele altora, legând charisma mai mult de trăsăturile personale și de abilitatea de a crea un impact asupra celor din jur [ibidem].

O abordare relevantă în cadrul noii teorii a leadershipului carismatic este oferită de M. Zlate, pentru care carisma nu mai este privită ca un atribut exclusiv al liderului, ci ca o relație socială, o influență reciprocă între lider și grup. Atracția resimțită de subordonați nu provine neapărat din autenticitatea trăsăturilor liderului carismatic, ci din percepția grupului că acesta posedă astfel de trăsături.” [20, pp. 230-234].

A. Leigh definește carisma ca fiind „o abilitate extraordinară de a influența oamenii și de a stârni devotament”, referindu-se la capacitatea de a utiliza toate trăsăturile personale pentru a lăsa o impresie durabilă asupra celor din jur, având un impact profund asupra acestora, atât pe plan emoțional, fizic, cât și intelectual. Aceasta influențează gândurile, atitudinile și comportamentele celor implicați [12, p.14].

Psihologul social francez ,S. Moscovici analizează conceptul de carismă, afirmând că, cuvântul „carismă” a căpătat o popularitate atât de mare încât este folosit chiar și în ziarele cu tiraj larg, presupunându-se că cititorii înțeleg semnificația sa, datorându-se, în mare măsură, neclarității și impreciziei termenului” [apud 13].

C. Roșca, în lucrarea sa „Liderul transformațional-carismatic”, subliniază importanța contribuției lui Robert J. House la revizuirea conceptului de lider carismatic, deoarece conceptul de lider carismatic fusese neglijat de cercetători din cauza dificultății de a identifica acele persoane care ar deține carisma înnăscută, caracteristică ce le-ar face potrivite pentru rolurile de conducere [16, p.50].

Reconsiderarea conceptului de carismă aduce o schimbare semnificativă, în sensul că aceasta nu mai este explicată în termeni personalistici, ci atributiv, fiind percepută nu ca

un „har” sau „dar divin” în sine, ci ca un atribut al unei persoane conferit de ceilalți, în urma interacțiunii cu aceștia, din care se desprind câteva trăsături fundamentale ale carismei [ibidem]:

- Un anumit subiectivism în atribuirea carismei unei persoane, care poate fi diminuat, în cazul liderului carismatic, prin faptul că subordonații nu doar percep conduita sa, ci și rezultatele obținute de acesta.
- Fiind atribuită, carisma nu reprezintă altceva decât o imagine pe care persoana carismatică o proiectează în fața celorlalți. Această imagine se bazează, desigur, pe trăsături de personalitate, valori, atitudini și comportamente specifice [ibidem].

Astfel, nu personalitatea sau trăsăturile liderului sunt esențiale, ci carisma percepută de cei din jur. Liderul poate adopta comportamente care să-l facă să fie văzut ca fiind charismatic, generând un fenomen de influențare. Chiar dacă nu toți subordonații îl percep inițial ca atare, majoritatea va ajunge să-l urmeze și să-l aprecieze datorită efectului de contagiu social.

Diversele activități didactice în care este implicat profesorul presupun calitatea acestuia de lider al grupului. Totuși rolul profesorului nu este studiat, de cele mai multe ori, din perspectiva aceasta. În perioada anilor 1970-1980 au fost câțiva cercetători, Dawson, Messe și Phillips (1972), Lahat-Mandelbaum și Kipnis (1973), Norr și Crittenden (1975) care au susținut că comportamentul profesorului poate fi studiat din perspectiva rolului de lider [apud 13].

În aprilie 1994, în cadrul „Annual Meeting of the American Educational Research Association” ce a avut loc la New Orleans, A. C. Archer a prezentat o cercetare referitoare la măsurarea factorului carismatic în rândul profesorilor de liceu. Autorul a susținut că carisma pedagogică poate fi evaluată din două perspective: comportamentul profesorului și percepția elevilor asupra acestuia. Concluziile studiului au arătat că atât profesorii intervievați, cât și elevii au fost de acord că profesorul carismatic este cel care manifestă interes și grijă față de elevi, fiind energic și entuziast în desfășurarea activităților. Trei elemente au fost identificate ca definatorii pentru carisma pedagogică: *empatia personală*, *intensitatea/entuziasmul* și *competența intelectuală* [apud 3].

Carisma pedagogică constituie un fenomen care a fost insuficient studiat în literatura de specialitate din domeniul educațional, având în vedere că „misterul succesului în comunicare nu a fost încă pe deplin elucidat” [apud 14]. О. Ф. Кабейн definește carisma pedagogică ca fiind totalitatea capacităților de comunicare excepțională și a comportamentului caracterizat de un coeficient ridicat de inteligență emoțională (QE), bazată pe trăsături de personalitate, fie înnăscute, fie dobândite, prin care educatorul reușește să inspire și să fascineze elevii [apud 12]. S. Marcus, definește carisma ca fiind o componentă indispensabilă a talentului pedagogic și a culturii emoționale [12, p.14].

Carisma pedagogică reflectă în esență trăsături precum amabilitatea, integritatea, rigurozitatea, spiritualitatea, empatia, abilitățile analitice, puterea de convingere și influențare prin exemplu personal, creativitatea, încrederea în sine și în elevi, deschiderea, acceptarea, talentul artistic, farmecul personal, responsabilitatea, abilitățile de lider și un aspect fizic atrăgător [7]. Totodată, carisma pedagogică este definită ca „un ansamblu de trăsături spirituale excepționale, strâns corelate cu stilul pedagogic al educatorului, care se explică prin totalitatea caracteristicilor individuale specifice fiecărei persoane.” [3]. Trăsăturile carismei pedagogice au fost împărțite în două categorii: care țin de dimensiunea intrinsecă (personalitatea educatorului) și care țin de dimensiunea extrinsecă (postura, limbajul nonverbal și paraverbal) [ibidem].

Metodele de predare sunt acele modalități prin care profesorul transmite cunoștințe și formează abilități elevilor. Acestea sunt influențate de stilul personal al profesorului, originalitatea acestuia, alegerea și utilizarea strategiilor didactice, precum și capacitatea de a varia activitățile din clasă și de a încuraja diverse comportamente de învățare. Specialiștii în educație au identificat zece stiluri de predare: *stilul directiv* (bazat pe autoritate), *stilul practic* (explicație urmată de imitație), *stilul de reciprocitate* (evaluare reciprocă), *stilul de autocontrol* (autonomie), *stilul de incluziune* (implicarea elevului în sarcini), *stilul centrat pe descoperire dirijată*, *stilul de descoperire convergentă* (raționament și gândire critică), *stilul de activitate divergentă* (soluții creative), *stilul bazat pe programul individual* și *stilul inițiat de elev*. Profesorul carismatic își adaptează stilul în funcție de subiecții educaționali [15].

În 1972, D. Coats și echipa sa au formulat 12 itemi pentru a evalua percepția studenților asupra eficienței profesorului și, prin aplicarea unei metode analitice, au identificat un factor determinant pe care l-au denumit „Factorul I”, asociat cu carisma pedagogică. Printre trăsăturile principale ale acestuia se numără implicarea elevilor, atitudinea față de aceștia, cunoștințele teoretice și metodele didactice utilizate [ibidem].

H.H. Friedman (1988) și colaboratorii au realizat o cercetare extinsă asupra abilităților nonverbale, asupra primei impresii și asupra unui concept pe care l-au numit „carismă personală”, identificând o serie de comportamente nonverbale semnificative, precum expresivitatea emoțională, tendința spre extroversiune și atracția fizică, comportamente care, conform rezultatelor lor, sunt strâns asociate cu percepția carismei personale, fiind considerate factori fundamentali în modul în care indivizii reușesc să influențeze și să atragă atenția celor din jur [10].

Carisma profesorului, așa cum subliniază S. Newman (2005), este constituită din trei componente fundamentale: cunoștințele pe care le deține, metodele de predare utilizate și virtutea personală a acestuia. S. Smiles (2009) evidențiază impactul carismei profesorului, subliniind că acesta trebuie să fie fundamentat pe principii de cinste, sinceritate și dedicare [apud 15]. Carisma pedagogică, în viziunea lui F. Wang (2012), este un construct complex

ce include atât trăsături de personalitate, cum ar fi cunoștințele, abilitățile, temperamentul și cultura morală, cât și elemente comportamentale, precum ținuta, vestimentația și limbajul corporal [apud, 17].

A. Leigh (2010) în lucrarea sa, identifică șapte trăsături fundamentale ale carismei pedagogice: fluența, încrederea în sine, prezența, autenticitatea, curajul, pasiunea și ținuta, trăsături esențiale în contextul pedagogiei contemporane. Carisma pedagogică este definită ca „capacitatea de a valorifica trăsăturile personale pentru a produce un impact semnificativ și de durată asupra celor din jur, influențându-i la nivel psihoemoțional, fizic și intelectual, inclusiv în ceea ce privește gândurile, atitudinile și comportamentele lor [12].

În lucrarea sa, „Influența limbajului pozitiv asupra progresului personal”, G.R. Walter (2018) subliniază importanța utilizării unui limbaj pozitiv în mediul educațional. Autorul recomandă furnizarea de exemple pozitive și susținerea copiilor în conturarea unui viitor optim prin cuvinte de încurajare referitoare la realizările lor [17]. Autorul evidențiază faptul că gândirea, comunicarea și acțiunile inspirate de carisma pedagogică pot mobiliza, atrage și sprijini elevii în atingerea succesului, având un impact puternic prin energia emoțională pe care o transmit, conducând la obținerea unor rezultate remarcabile.

De-a lungul timpului, profesorii carismatici au fost cei care au avut un impact semnificativ asupra elevilor. Aceștia reușesc să atragă elevii, care se simt motivați să asculte ideile și să participe activ la lecțiile lor. Atunci când elevii apreciază un profesor, nivelul lor de implicare în activitățile educaționale crește considerabil, iar profesorul devine un model de urmat, jucând un rol important de autoritate și sursă de inspirație pentru aceștia.

Trăsăturile esențiale ale relațiilor pe care le construiește un profesor carismatic se referă la:

- *Așteptări înalte:* profesorul inspirațional oferă feedback constructiv și sprijin individualizat; încurajează elevii să aibă încredere în propriile abilități pentru a obține rezultate bune, chiar și în fața unor sarcini dificile, nu-i lasă pe elevi să abandoneze, ci le oferă indicații suplimentare pentru a-i ajuta să depășească dificultățile și să aprofundeze subiectul;
- *Crearea unui mediu sigur:* profesorul creează un spațiu în care elevii se simt confortabil și să contribuie la realizarea temei, conform propriilor capacități;
- *Utilizarea umorului:* profesorul folosește umorul pentru a genera o atmosferă pozitivă, pentru a organiza activitatea clasei și pentru a stimula entuziasmul elevilor în participarea la activitățile didactice;
- *Atenție personalizată:* acordă atenție fiecărui elev, depunând efort pentru a-l înțelege pe fiecare în parte, adresându-se direct fiecăruia pe numele său și manifestând interes pentru activitățile acestuia dincolo de sala de clasă;

- *Suport suplimentar*: oferă ajutor suplimentar elevilor care se confruntă cu dificultăți și le oferă oportunități de a-și dezvolta abilitățile celor cu performanțe deosebite;
- *Exercitarea autorității*: își exercită autoritatea atunci când este necesar;
- *Entuziasm reciproc*: atât profesorul, cât și elevii, manifestă entuziasm și plăcere de a colabora împreună [apud 18, pp.10-11].

Carisma pedagogică este strâns legată de atitudinea activă și pozitivă a profesorului [4, p.35]. Oamenii sunt atrași de caracteristicile liderilor carismatici deoarece aceștia beneficiază de mai multe oportunități și trăiesc cu mai puțin stres [apud 12]. Trăsăturile individuale, personale, comunicative, de activitate și comportamentale ale profesorilor formează imaginea lor profesională [apud 4]. Funcția de iluminare a profesorului include: atractivitate vizuală, un comportament verbal captivant, conduita non-verbală plăcută (maniere, etichetă, pauze) și farmecul personal. Se solicită din ce în ce mai mult interacțiune pozitivă, cu o putere evidentă de a influența emoțional [17, p.3].

Prin imaginea lor de „lideri sociali”, profesorii pot aduce speranță și încredere, iar tonusul optimist care rezultă din discursul lor charismatic contribuie la crearea unui fenomen greu de interpretat, aproape imprevizibil. „Prezența liderilor carismatici este remarcată în toate domeniile vieții sociale. De exemplu, generalizând asupra muncii emoționale a cadrelor didactice, observăm că „profesia didactică implică exercitarea rolurilor profesionale și orientarea spre educație, toate acestea având ca sursă de putere charisma pedagogică, datorită mediului instabil din punct de vedere emoțional, marcat puternic de lupta pentru puterea socială” [ibidem, p.3].

Liderii carismatici (profesorii) generează un dinamism contagios în mediul educațional, având drept rezultat atracția și fascinația grupului de elevi. Prin stilul lor profesional, aceștia „umplu scena” cu o energie specială, în fața căreia elevii nu pot rămâne indiferenți. Astfel, ei contribuie la formarea „comunității emoționale”, având un impact semnificativ asupra unei majorități, ceea ce le permite să convingă. O trăsătură importantă în registrul emoțional este legată de faptul că liderii carismatici sunt „furnizori de optimism”. Fără îndoială, profesorul trebuie să fie consecvent în autoformarea sa profesională, având în vedere evoluția rapidă a cerințelor profesionale, astfel încât să devină un cadru didactic pasionat, capabil să capteze și să motiveze elevii. Este necesar „să mobilizeze energia emoțională în comunicarea socială, astfel încât educații să rezoneze în interacțiunile cu profesorii, generând un feedback pozitiv” [12, p.25]. Comunicarea bazată pe cultura emoțională, recomandată în mediul educațional, va crea premise pentru manifestarea unui stil charismatic, marcat de o combinație de abilități excepționale de comportament și trăsături de personalitate, prin care profesorul reușește să fascineze elevii. Prin urmare, carisma pedagogică este una din cele mai complexe competențe emoționale [6, p.109].

M. Cojocaru-Boroșan, în lucrarea sa *Teoria culturii emoționale*, definește competența emoțională ca fiind „o metacompetență sau capacitate de gestionare a emoțiilor și echilibrare a conduitei afective, un construct ce reflectă maturitatea afectivă a individului, integrând componentele: emoțională, intelectuală și reglatoare ale psihicului uman, aplicate în procesul de realizare a scopurilor și aspirațiilor personale” [ibidem, p.15]. Un profesor carismatic trebuie să se afirme prin abilitatea de a-și gestiona propriile emoții și de a influența pozitiv atmosfera din clasă, echilibrându-și comportamentele afective. Carisma se rezultă din maturitatea emoțională, capacitatea de a crea o conexiune profundă cu elevii și de a le inspira încredere, ceea ce contribuie semnificativ la atingerea scopurilor educaționale și la stimularea dezvoltării personale a acestora.

Domeniul educațional reprezintă un teren fertil pentru apariția diverselor provocări. Este esențial să recunoaștem că „dezvoltarea carismei este un proces ce implică eforturi constante de autoeducație și autoformare” [19]. Acest proces presupune un angajament continuu pentru perfecționarea abilităților de comunicare, empatie și leadership, necesare pentru a deveni un pedagog carismatic. Prezentă în continuare un posibil model conceptual al carismei pedagogice (Fig. 1).

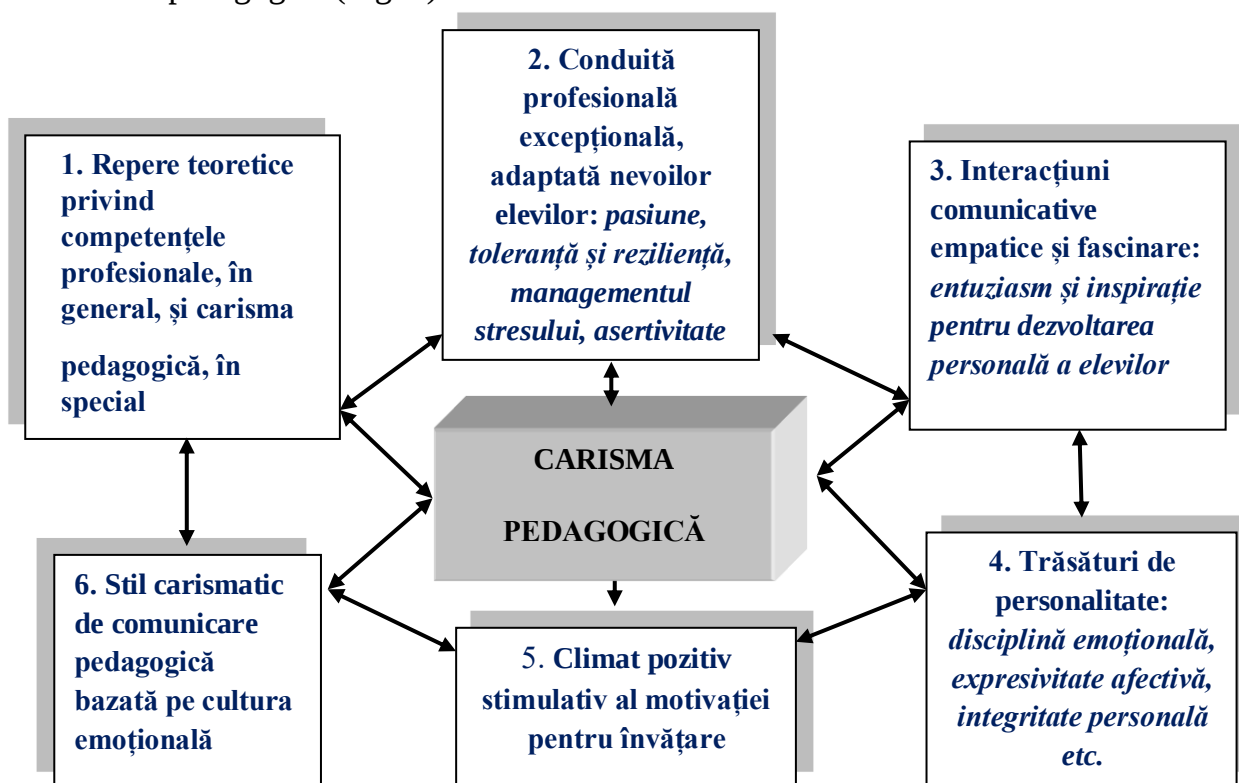

Figura 1. Modelul conceptual al carismei pedagogice

În opinia noastră *carisma pedagogică* este un sistem de trăsături personale ale profesorului (empatie, disciplină emoțională, expresivitate etc) și anumite competențe profesionale: integritate, entuziasm și inspirație în comunicarea asertivă cu impact excepțional, trăsături de lider autentic, abilități de a influența pozitiv elevii, angajate într-

un proces de comunicare asertivă, cu profund impact asupra elevilor, facilitatoare a unor motive de ascultare cu pasiune, afirmare și ascensiune în carieră prin dezvoltare profesională continuă.

În concluzie, conceptul de carismă a evoluat semnificativ de-a lungul timpului, transformându-și semnificația de la o trăsătură teologică și religioasă în una socială și psihologică, esențială în înțelegerea influenței personale și a leadershipului. În prezent, carisma este recunoscută ca o abilitate complexă, ce implică nu doar trăsături de personalitate remarcabile, ci și abilități de comunicare, empatie și capacitatea de a influența emoțional și intelectual pe ceilalți. În educație, carisma pedagogică joacă un rol foarte important, deoarece permite profesorului să creeze o atmosferă pozitivă, să motiveze elevii și să influențeze comportamentele și atitudinile acestora. Profesorii carismatici reușesc să îmbine abilități de lider cu o profundă conexiune emoțională cu elevii, contribuind astfel la succesul lor educațional, iar dezvoltarea carismei pedagogice necesită un proces continuu de autoeducație, într-o lume în continuă schimbare, și poate fi un instrument puternic în modelarea viitorului educațional.

Bibliografie:

1. AURELL, J., AURELL. M., HERRERO, M. Charisma in the Middle Ages: Theories, Practices, and Representations. In: *Religiile*. 2024; 15(2):151. <https://doi.org/10.3390/rel15020151>
2. BOROZAN, M. Emotional culture - foundation of teachers profesional success. În: *Interpersonal Communication cognitive and praxiological dimensions of communication, Lucrările Conferinței Științifice Internaționale*, vol. 2. Iași: Performantica, 2021. p.37-43. ISBN 978-606-685-793-2.
3. CALARAȘ, C. *Dirigintele – manager al actului educativ*. Chișinău: CEP USM, 2009. 144 p. ISBN 978-9975-70-119-8.
4. CARNEGIE, D. *Cum să vorbim în public*. Tradusă I.-M. Nistor. București: Ed. Curtea Veche, 2018. 272 p. ISBN 978-606-440-054-3.
5. COJOCARU-BOROZAN, M. *Teoria culturii emoționale*. Chișinău: Tipografia UPS „I. Creangă”, 2010. 239 p. ISBN 978-9975-46-066-8.
6. COJOCARU-BOROZAN, M. *Teoria și metodologia dezvoltării culturii emoționale a cadrelor didactice*. Teză de doctor habilitat în pedagogie, Chișinău: 2011. 385 p.
7. CUZNEȚOV, L. *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei*. Chișinău: CEP USM, 2008. 624 p. ISBN 978-9975-70-717-6.
8. *Dicționarul explicativ al limbii române*. [online], [citat 10.01.25] Disponibil: <https://dexonline.ro/definitie/carism>.
9. *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ed. a II-a. 2005. [online], [citat 10.01.25] Disponibil: <https://dexonline.ro/definitie/carism/definitii>

10. FRIEDMAN, H. H. et al. Nonverbal skill, Personal charisma, and initial attraction. In: *Personality and Social Psychology Bulletin*, 1988, 14(3), 370-380. ISSN: 0146-1672.
11. ILUȚ, P. *Valori, atitudini și comportamente sociale: teme actuale de psihosociologie*. Iași: Editura Polirom, 2004, 256 p.
12. LEIGH, A. *Charisma – cum să faci o impresie puternică și durabilă*. București, Editura Trei, 2018. 272 p. ISBN 978-973-7074-706.
13. MARCUS, S. *Charismă și personalitate*. București: Societatea Științifică și Tehnică, 2019. 144 p.
14. PEASE, A. B. *Abilități de comunicare*. București: Editura Curtea Veche, 2017. 104 p. ISBN 978-606-44-0402-2.
15. RESMERIȚĂ R.-A. Competențele profesionale ale profesorului carismatic. In: *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare*, Ed. 5, 25-26 aprilie 2024, Bălți: CEU US, 2024, Ediția 5-a, pp. 281-289. ISBN (PDF) 978-9975-50-336-5.
16. ROȘCA, C. *Liderul transformațional-charismatic*. București: Tritonic, 2015. 316 p. ISBN 978-606-749-085-5.
17. WALTER, G. R. *Influența limbajului pozitiv*. București: Editura Curtea Veche, 2018. 267 p. ISBN 978-973-669-425-7.
18. WU, Y.-C., HSIEH, L.-F., CAN, J.-J.-L. Teacher charisma really sparks adult intention in continuing learning? In: *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2015, 191, pp. 2340-2344. ISSN: 1877-0428. [citată 25.02.25] <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.497>.
19. ZIGLAR, Z. *De la bine la excelent*. București: Curtea Veche, 2019. 304 p. ISBN 978-606-44-0371-1.
20. ZLATE, M. *Tratat de Psihologie Organizațional-Managerială*, Volumul II. Iași: Editura Polirom, 2007. 688 p. ISBN 978-973-46-0452-4.

Recepționat / Received: 02.06.2025

Acceptat / Accepted: 28.06.2025

Email: olgamunteanu80@gmail.com